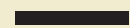

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Børnehaveklassen Læseplan

2019

Indhold

1 Om læseplanens funktion	3
---------------------------	---

2 Læseplanens opbygning	4
-------------------------	---

3 Fagets formål og identitet	5
------------------------------	---

4 Børnehaveklassens kompetenceområder og kompetencemål	7
4.1 Fælles Mål for børnehaveklassen	7
4.2 Børnehaveklassens seks kompetenceområder	8

5 Udviklingen i indholdet i undervisningen	13
5.1 Sprog	13
5.2 Matematisk opmærksomhed	15
5.3 Naturfaglige fænomener	17
5.4 Kreative og musiske udtryksformer	18
5.5 Krop og bevægelse	18
5.6 Engagement og fællesskab	20

6 Tværgående emner og problemstillinger	22
---	----

7 Tværgående temaer	25
7.1 Sproglig udvikling	25
7.2 It og medier	25
7.3 Innovation og entreprenørskab	26

8 Opmærksomhedspunkter	27
------------------------	----

1 Om læseplanens funktion

Læseplanen beskriver grundlaget for undervisningen i faget. Læseplanen fortolker forholdet mellem skolens formål, lovens centrale bestemmelser om undervisningens tilrettelæggelse og de fagspecifikke bestemmelser i Fælles Mål.

Fagformålet beskriver, hvordan faget bidrager til at opfylde folkeskolens formål, og angiver den overordnede retning for tilrettelæggelsen af undervisning i faget. Fagformålet og de underliggende kompetencemål samt færdigheds- og vidensområder er således den overordnede ramme for lærerens overvejelser om tilrettelæggelse af undervisningen, herunder overvejelser vedrørende valg af undervisningens indhold. Læseplanen udfolder de bindende kompetencemål samt færdigheds- og vidensområderne i Fælles Mål, hvor det faglige indhold konkretiseres.

Læseplanen uddyber kompetencemålene og beskriver det indhold og den progression, der skal knytte sig til kompetencemålene, med henblik på at give en ramme for lærernes valg af indhold. Læseplanen beskriver de bindende færdigheds- og vidensområder, der ligger under fagets kompetencemål på de enkelte trinforløb. Færdigheds- og vidensområderne angiver i overskriftsform afgørende faglige elementer i arbejdet hen imod at indfri kompetencemålene som udgangspunkt for bestræbelsen på at opfylde fagformålet og skal danne udgangspunkt for tilrettelæggelsen af undervisningen.

2 Læseplanens opbygning

Læseplanen indledes i **kapitel 1** med en rammesætning af forholdet mellem Fælles Mål og læseplanen.

Kapitel 3 beskriver fagformål og sammenhængen mellem folkeskolens formål, børnehaveklassens fagformål og særlige kendetegn ved børnehaveklassen, der understøtter fagformålene og folkeskolens formål.

Kapitel 4 og 5 udfolder og uddyber Fælles Mål for børnehaveklassen. Her beskrives de enkelte kompetenceområder, og de underliggende færdigheds- og vidensområder udfoldes. Endvidere er der fokus på kompetenceområdernes sammenhæng og børnehaveklassen som fag.

Kapitel 6, 7 og 8 beskriver forskellige emner, problemstillinger, tværgående temaer og obligatoriske opmærksomhedspunkter, som også er en del af undervisningen i børnehaveklassen.

3 Fagets formål og identitet

I dette kapitel beskrives børnehaveklassens fagformål og sammenhæng med folkeskolens formål. Desuden beskrives kendetegn for børnehaveklassen, som medvirker til opfyldelse af fagformål og folkeskolens formål.

Formål

Børnehaveklassens fagformål er beskrevet i bekendtgørelsen om formål, kompetencemål, færdigheds- og vidensområder og opmærksomhedspunkter i børnehaveklassen (Fælles Mål).

Fagets formål

§ 2. Eleverne skal i børnehaveklassen have lagt fundamentet for deres alsidige udvikling ved at give den enkelte elev udfordringer, der udvikler elevens nysgerighed, videbegær og lyst til at lære mere og gør eleven fortrolig med skolen. Eleverne skal tilegne sig viden og færdigheder, som undervisningen i skolens grundlæggende fag kan bygge videre på.

Stk. 2. Børnehaveklassens pædagogiske profil skal skabe sammenhæng både mellem elevernes overgang fra hjem og dagtilbud til skolen og mellem børnehaveklassen og de efterfølgende klassetrin og skolefritidsordning/fritidshjem. Leg skal udgøre et centralt element i undervisningen med vægt på legens egenværdi og læring gennem leg og legelignende aktiviteter. Børnehaveklassen skal tage udgangspunkt i og videreudvikle færdigheder, viden og erfaringer, som eleverne har tilegnet sig i familie og dagtilbud og fritid.

Stk. 3. Eleverne skal i børnehaveklassen udvikle lyst og engagement til og motivation for at beskæftige sig med skolens indhold, sociale fællesskab og særlige arbejdsformer og herved bidrage til grundlaget for elevernes videre skolegang.

Børnehaveklassen skaber sammenhæng

Når børn begynder i den danske folkeskole, begynder de i børnehaveklassen. Herved går barnet fra at have en rolle som barn til også at have en rolle som elev. Det er det første møde med folkeskolen, og det er her, fundamentet for et langt skoleliv bliver lagt.

Et særligt kendetegn for børnehaveklassen er, at den fungerer som et overgangsår, der har som formål at skabe sammenhæng mellem elevernes eksisterende erfaringsgrundlag og ressourcer samt de kompetencer, som eleverne skal bruge i den videre skolegang.

Gode forudsætninger for en god og tryk skolestart skabes i arbejdet med at understøtte elevernes deltagelsesmuligheder i forskellige fællesskaber og læringskontekster.

Af folkeskolens formålsparagraf fremgår det, at eleverne skal forberedes til deltagelse og demokrati.

Børnehaveklasselederen og det pædagogiske personales relationer og forventninger til eleverne har betydning for elevernes deltagelses- og handlemuligheder. Ved at have fokus på rammer og situationer, der giver eleverne mulighed for at bringe deres ressourcer, potentialer og forskelligheder i spil, skabes et læringsmiljø, hvor eleverne kan udfolde deres engagement, nysgerrighed, ejerskab og samhørighed. Således får eleverne erfaringer med at være en del af et demokratisk fællesskab og mulighed for at øve centrale kompetencer som at gå i dialog, lytte, løse problemer og uenigheder konstruktivt, udtrykke holdninger og udvise empati. Hermed understøttes elevernes selvforståelse af at være kompetente og aktive deltagere i store og små fællesskaber.

Leg udgør et centralt element i undervisningen i børnehaveklassen. Der er derfor, for alle kompetenceområder i børnehaveklassen, et særligt fokus på en legende tilgang til de faglige aktiviteter i undervisningen. Legen er en naturlig tilgang til udvikling og læring, og det er derfor vigtigt, at der i børnehaveklassen både gives plads til den spontane og selvorganiserede leg samt til legen i den strukturerede undervisning, hvor legen tænkes ind som metode og middel til læring. Legen er ydermere medvirkende til at sikre bevægelse og variation i undervisningen.

Undervisningen i børnehaveklassen tilrettelægges ud fra seks kompetenceområder, som dækker både faglige, sociale og personlige kompetencer, og som skaber sammenhæng mellem den styrkede pædagogiske læreplan i dagtilbud og grundskolens fag.

Børnehaveklassen skal også skabe sammenhæng mellem elevens overgang fra hjem og dagtilbud til børnehaveklassen og det videre skoleforløb. Derfor er et tæt samarbejde med mange forskellige aktører et særligt kendetegn for børnehaveklassen.

4 Børnehaveklassens kompetenceområder og kompetencemål

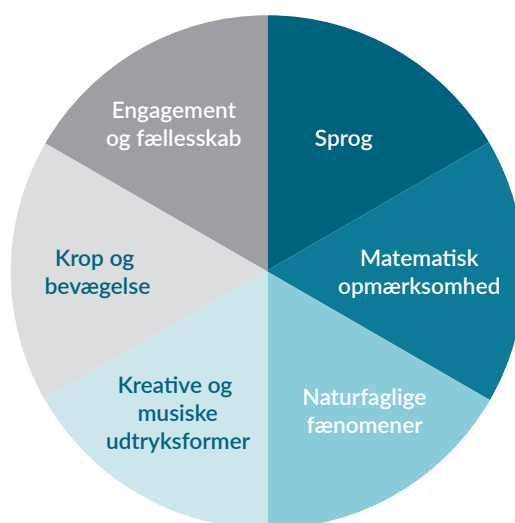
I dette kapitel beskrives Fælles Mål for børnehaveklassen. De seks kompetenceområder for børnehaveklassen udfoldes indholdsmæssigt, og der redegøres for, hvordan færdigheds- og vidensområderne i de enkelte kompetenceområder leder mod områdets kompetencemål. Desuden udfoldes det, hvordan de seks kompetenceområder skal ses som en samlet og fælles ramme for børnehaveklassens indhold.

4.1 Fælles Mål for børnehaveklassen

Indholdet i undervisningen i børnehaveklassen skal tage udgangspunkt i Fælles Mål for børnehaveklassen, som består af følgende seks kompetenceområder:

- Sprog
- Matematisk opmærksomhed
- Naturfaglige fænomener
- Kreative og musiske udtryksformer
- Krop og bevægelse
- Engagement og fællesskab.

Figur 1: Børnehaveklassens seks kompetenceområder

For hvert kompetenceområde er der et kompetencemål og et antal underliggende færdigheds- og vidensområder. Færdigheds- og vidensområderne definerer overordnet, hvilke indholdsområder der kan arbejdes med frem mod kompetencemålet. For hvert færdigheds- og vidensområde er der beskrevet vejledende færdigheds- og vidensmål, som kan inspirere og sætte en mulig kurs. Færdigheds- og vidensområderne er ikke en udtømmende beskrivelse af alle undervisningsområder i børnehaveklassen, men et obligatorisk afsæt for områder og indhold.

Børnehaveklassen skal forstås som ét fag og ikke som en årgang, hvor der undervises i forskellige fag. De seks kompetenceområder bidrager hver især til indhold og læring, men i planlægning og udførelse bør børnehaveklasselederen tage udgangspunkt i flere kompetenceområder på samme tid, således at undervisningen afspejler, at kompetenceområderne understøtter og supplerer hinanden.

4.2 Børnehaveklassens seks kompetenceområder

I de følgende afsnit er der en kort beskrivelse af hvert kompetenceområde og de dertilhørende færdigheds- og vidensområder. Det enkelte kompetenceområde og færdigheds- og vidensområderne udfoldes i kapitel 5.

Sprog

Kompetenceområdet sprog består af seks færdigheds- og vidensområder og et opmærksomhedspunkt, der tilsammen skal give eleverne viden og færdigheder, der leder til kompetencemålet; eleven er opmærksom på forskellige måder at anvende sprog på.

Oversigt over kompetenceområdets kompetencemål, færdigheds- og vidensområder og opmærksomhedspunkt

Kompetenceområde	Sprog					
Kompetencemål	Eleven er opmærksom på forskellige måder at anvende sprog på.					
Færdigheds- og vidensområder	Samtale	Fortælling	Sproglig bevidsthed	Skrivning	Læsning	It og digitale medier
Opmærksomhedspunkt	Opmærksomhedspunkt: Eleven kan genkende alle bogstavernes form, navn og lyd (undtagen q, w, x og z).					

De fem første færdigheds- og vidensområder; samtale, fortælling, sproglig bevidsthed, skrivning og læsning er sideordnede i progressionen frem mod kompetencemålet, mens it og digitale medier er et område, der skal medtænkes i de andre områder.

Sprog tilegnes og udvikles især i nære relationer og i fællesskaber med andre børn og voksne. Gennem fællesskaber kan elevernes sprog understøttes via dialoger, ved at lytte, fortælle, stille spørgsmål til deres omgivelser og ved at lege med sproget.

Kompetenceområdet sprog er gennemgående i Fælles Mål for børnehaveklassen, hvilket afspejles i den konkrete undervisning i dette kompetenceområde, men også i læringsmiljøet og opmærksomheden på sprog i arbejdet med de andre kompetenceområder. Undervisningen tilrettelægges, så eleverne tilegner sig færdigheder i de grundlæggende talesproglige områder, og så den understøtter skriftlige kommunikationsformer.

Sprog indgår eksempelvis tydeligt i færdigheds- og vidensområdet sprog og tankegang under kompetenceområdet matematisk opmærksomhed samt i færdigheds- og vidensområdet kommunikation under kompetenceområdet kreative og musiske udtryksformer. Sproget bruges til at forklare, samarbejde og løse opgaver.

Matematisk opmærksomhed

Kompetenceområdet matematisk opmærksomhed består af fire færdigheds- og vidensområder og et opmærksomhedspunkt, der tilsammen skal understøtte elevernes færdigheder og viden, der leder til kompetencemålet; eleven kan anvende tal og geometrisk sprog i hverdagssituationer.

Oversigt over kompetenceområdets kompetencemål, færdigheds- og vidensområder og opmærksomhedspunkt

Kompetenceområde	Matematisk opmærksomhed			
Kompetencemål	Eleven kan anvende tal og geometrisk sprog i hverdagssituationer.			
Færdigheds- og vidensområder	Tal	Antal	Figurer og mønstre	Sprog og tankegang
Opmærksomhedspunkt	Eleven kan genkende og ordne talsymbolerne og anvende dem til antalsbestemmelse.			

De tre første færdigheds- og vidensområder; tal, antal samt figurer og mønstre, handler om matematisk stof, mens det sidste område; sprog og tankegang, handler om måden at se, forstå og forklare matematik på. Der kan arbejdes med ét stofområde og sprog og tankegang samtidigt, så der skabes koblinger mellem matematisk stof og matematisk sprog.

Matematisk opmærksomhed i børnehaveklassen tager sit udgangspunkt i den legende og undersøgende tilgang i forhold til elevernes talforståelse og forståelse for matematik, logik og analytisk tænkning. Matematisk opmærksomhed handler både om konkrete ting, fx tal, mængder og figurer, men også om, hvor vi kan se matematikken i hverdagen, hvilket sprog vi bruger i matematik, og hvordan vi kan være nysgerrige og undersøgende på matematik og matematiske begreber.

I undervisningen arbejdes der med tal, symboler, mængder, begreber, geometri, figurer m.m. Eleverne får derigennem mulighed for at samtale om matematik og udvikle deres matematiske sprog. Matematisk opmærksomhed kan med fordel sammentænkes med den naturfaglige undervisning, når der indsamles ting, grupperes og kategoriseres, og i kreative og musiske udtryksformer, når der skabes billeder, figurer og lignende.

Naturfaglige fænomener

Kompetenceområdet naturfaglige fænomener består af fire færdigheds- og vidensområder, der tilsammen skal give eleverne færdigheder og viden, der leder til kompetencemålet; eleven kan ud fra viden og erfaring færdes iagttagende i naturen.

Oversigt over kompetenceområdets kompetencemål og færdigheds- og vidensområder

Kompetenceområde	Naturfaglige fænomener			
Kompetencemål	Eleven kan ud fra viden og erfaring færdes iagttagende i naturen.			
Færdigheds- og vidensområder	Årets gang	Dyr og planter	Bæredygtighed	Naturnysgerrig

De tre første færdigheds- og vidensområder; årets gang, dyr og planter samt bæredygtighed retter sig mod fagligt indhold og viden, mens naturnysgerrig handler om tilgangen til undervisningen og metoder til at arbejde med kompetenceområdet.

Kompetenceområdet naturfaglige fænomener har fokus på, at eleverne oplever, undersøger og opnår viden om konkrete ting som dyr, planter og årstider samt mere abstrakte ting som vejret, naturlove og menneskets påvirkning af og samspil med naturen.

Eleverne kan gennem oplevelser i naturen og oplevelser med naturfænomener få mulighed for at undres og fascineres. Derigennem kan deres viden og kundskaber i at færdes nysgerrigt og iagttagende i naturen, på legepladsen og i lokalmiljøet understøttes.

Mødet med naturen og naturfænomener skaber rammer for oplevelser, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler handlekompetencer, der gør dem i stand til at tage stilling og handle ansvarsfuldt i naturen.

Undervisningen lægger op til at se sammenhænge og forstå naturen gennem undersøgende, eksperimenterende og legende aktiviteter. Den undersøgende tilgang til undervisningen fordrer eksempelvis, at der samarbejdes og samskabes. Kompetenceområdet engagement og fællesskab kan derfor samtænkes med naturfaglige fænomener. Der kan i naturen også arbejdes med kompetenceområdet krop og bevægelse.

Kreative og musiske udtryksformer

Kompetenceområdet kreative og musiske udtryksformer består af tre færdigheds- og vidensområder, der tilsammen skal give eleverne færdigheder og viden, der leder til kompetencemålet; eleven kan udtrykke sig i billeder, musik og drama.

Oversigt over kompetenceområdets kompetencemål og færdigheds- og vidensområder

Kompetenceområde	Kreative og musiske udtryksformer		
Kompetencemål	Eleven kan udtrykke sig i billeder, musik og drama.		
Færdigheds- og vidensområder	Oplevelse	Fremstilling	Kommunikation

I arbejdet mod dette kompetencemål kan undervisningen ofte begynde med et fokus på oplevelser. På baggrund af disse erfaringer kan der arbejdes videre med færdigheds- og vidensområderne fremstilling, hvor eleverne gives mulighed for at udtrykke sig billedligt, musikalsk og dramatisk, og kommunikation, hvor elevernes viden om digitale medier understøttes.

Kompetenceområdet kreative og musiske udtryksformer understøtter elevernes mulighed, nysgerrighed og engagement omkring forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere.

Gennem kreative og musiske udtryksformer stimuleres elevernes sanser, og eleverne får erfaringer med at anvende deres fantasi og kreativitet gennem brug af forskellige materialer, redskaber og medier samt ved selv at eksperimentere med billeder, musik, drama, former og lyd.

Arbejdsmetoder kan afpasses og vælges i samspil med kompetenceområdet engagement og fællesskab, og når der arbejdes med oplevelse og fremstilling, kan der tages udgangspunkt i det kropslige som dans og drama, eller i film og teater, hvor der kan være fokus på sprog.

Krop og bevægelse

Kompetenceområdet krop og bevægelse består af seks færdigheds- og vidensområder, der tilsammen skal give eleverne færdigheder og viden, der leder til kompetencemålet; eleven kan foretage valg, der styrker og udvikler kroppen.

Oversigt over kompetenceområdets kompetencemål og færdigheds- og vidensområder

Kompetenceområde	Krop og bevægelse					
Kompetencemål	Eleven kan foretage valg, der styrker og udvikler kroppen.					
Færdigheds- og vidensområder	Fysisk aktivitet	Bevægelse og leg	Krop og hygiejne	Det sunde valg	Rundt på min skole	Trafik og færdsel

Krop og bevægelse dækker over forskellige tilgange til, hvordan eleven bruger sin krop, kender sin krop og passer på sin krop. De to første færdigheds- og vidensområder; fysisk aktivitet samt bevægelse og leg, er indholdsområder, der handler om tilgangen til undervisningen og læringsmiljøet. De kan således være i spil flere gange i løbet af skoledagen, mens de sidste fire færdigheds- og vidensområder; krop og hygiejne, det sunde valg, rundt på min skole samt trafik og færdsel, i højere grad er indholdsområder, der oftest arbejdes med tematisk i et enkelt forløb i løbet af skoleåret.

Krop og bevægelse inddrages i børnehaveklassens undervisning gennem bevægelse, leg og fysiske aktiviteter og udvikler elevernes opmærksomhed, motorik, og glæde ved at bruge kroppen varieret. Der er fokus på viden om kroppen, hygiejne, kost, søvn, trafik m.m., således at eleverne får kendskab til, hvordan der kan passes godt på kroppen. Dermed er krop og bevægelse ikke bare et kompetenceområde, der forbereder eleverne på den senere idrætsfaglige undervisning, men også et kompetenceområde, der hænger sammen med de andre kompetenceområder i børnehaveklassen. Eleverne udvikler færdigheder og opnår viden, når de gennem fysiske aktiviteter leger med tal og bogstaver, skaber ting, undersøger natur osv.

Engagement og fællesskab

Kompetenceområdet engagement og fællesskab består af fem færdigheds- og vidensområder, der tilsammen skal give eleverne færdigheder og viden, der leder til kompetencemålet; eleven kan bidrage til fællesskabet og drage omsorg for sig selv og andre.

Oversigt over kompetenceområdets kompetencemål og færdigheds- og vidensområder

Kompetenceområde	Engagement og fællesskab				
Kompetencemål	Elev kan bidrage til fællesskabet og drage omsorg for sig selv og andre.				
Færdigheds- og vidensområder	Deltagelse	Engagement	Samvær og samarbejde	Følelser	Selvopfattelse

Færdigheds- og vidensområderne i engagement og fællesskab er sideordnede. Undervisningen kan både indeholde et målrettet arbejde med indhold fra områderne i konkrete forløb, danne ramme for læringsmiljøet og bringes i spil, når der planlægges undervisning ud fra de andre kompetenceområder.

Kompetenceområdet fokuserer på elevernes alsidige udvikling i forhold til at trives, udvikles og blive aktivt deltagende i skolens fællesskaber. Engagement og fællesskab er sammen med sprog et kompetenceområde, børnehaveklasselederen kan give en central didaktisk plads, og som kan medtænkes, når der planlægges undervisningsforløb, klassestruktur, arbejdsformer, legegrupper mv.

Kompetenceområdet er af stor betydning i forhold til at få skabt en god skolestart for den enkelte elev og for klassen som helhed. Dette så skolen bliver et godt være- og lærested, hvor eleverne kan bidrage til fællesskabet og drage omsorg for sig selv og andre. Færdigheds- og vidensområderne har både fokus på individet, individets selvforståelse, individets evne til at aflæse andre og indgå i samarbejder samt fællesskabets betydning, muligheder og forpligtelser.

Engagement og fællesskab er dermed et kompetenceområde, der har fokus på, hvordan vi er sammen, og hvordan vi møder undervisningen. Derigennem hænger engagement og fællesskab sammen med de andre kompetenceområder ved at være metoder til, hvordan der kan arbejdes med indhold i undervisningen.

5 Udviklingen i indholdet i undervisningen

I dette kapitel udfoldes indholdet i Fælles Mål for børnehaveklassen yderligere. Under hvert kompetenceområde gennemgås forståelsen af kompetencemålet, indholdet af det enkelte færdigheds- og vidensområde, samt hvordan der kan arbejdes hen imod kompetencemålet.

For alle børnehaveklassens kompetencemål gælder det, at børnehaveklasselederen skal tilrettelægge undervisningen ud fra elevernes forudsætninger, så der sker en progression i elevernes udvikling og læring i forhold til kompetencemålene for børnehaveklassen.

Børnehaveklassen er et etårigt fag, med ét trinforløb og således kun ét kompetencemål til hvert kompetenceområde. Kompetencemålet beskriver, hvad eleverne skal kunne inden for kompetenceområdet, og børnehaveklassens kompetencemål bør danne grundlag for børnehaveklasselederens dialog med eleverne, forældrene og øvrige medarbejdere om elevernes læring.

5.1 Sprog

Kompetencemålet for sprog; eleven er opmærksom på forskellige måder at anvende sprog på, betyder, at eleverne i arbejdet med sprog undervises i sprogets funktioner, sprogets muligheder og sprogets opbygning. Derigennem tilegner eleverne sig viden og færdigheder inden for de enkelte færdigheds- og vidensområder. Eleverne understøttes i at bruge denne læring til at forholde sig, undre sig og blive nysgerrig på sprogets anvendelsesmuligheder. Eleverne vil fra børnehaveklassens begyndelse have erfaringer med det talte sprog. Disse erfaringer udvikles i børnehaveklassen, og den sproglige opmærksomhed bliver mere nuanceret og mangfoldig. Når eleverne begynder i skole, har de også gjort sig erfaringer med det skrevne sprog. Eleverne har måske opdaget, at skriften er et kommunikationsmiddel, og har nu brug for hjælp til at forstå, hvordan skriften som kommunikationsmiddel fungerer.

Sprog består af følgende seks færdigheds- og vidensområder:

Samtale

Færdigheds- og vidensområdet samtale fokuserer på, at eleverne tilegner sig færdigheder i de grundlæggende talesproglige handlinger: at lytte, tale og spørge. Undervisningen tilrettelægges, så eleverne øger deres bevidsthed om, at sproget anvendes forskelligt i forskellige situationer og sammenhænge. Det kan nås ved at arbejde med, hvad der kendetegner en samtale. Undervisningen fører frem mod, at eleverne forstår, at vi bruger sproget til forskellige formål, og at vi bruger sproget forskelligt afhængigt af situationer.

! Opmærksomheds- punkt

Eleven kan genkende alle bogstavernes form, navn og lyd (undtagen q, w, x og z).

Fortælling

Færdigheds- og vidensområdet fortælling fokuserer på, at eleverne gengiver, lytter og fortæller om bl.a. situationsbestemte oplevelser og teksters indhold. I undervisning og leg er der fokus på at præsentere eleverne for varierede fortællinger, som eleverne senere genfortæller. Dette kan ske gennem forskellige udtryksformer, herunder børnehaveklasselederens oplæsning, elevernes forskellige former for egne fortællinger, film, computerspil og forskelligartede tekster. Der kan også fokuseres på lytteforståelsen, dvs. den forståelse eleverne har af det mundtlige sprog.

Sproglig bevidsthed

Undervisningen tilrettelægges, så eleverne får mulighed for at reflektere over sprogets indhold, formål og struktur. Der arbejdes med, at eleverne får udviklet deres evne til at tale om sprog og mulighed for at undre sig over sprog og sproglige ytringer. I undervisningen arbejdes der, for at understøtte kompetencemålet, med rim, bogstavkendskab, fonemopmærksomhed, bevidsthed om, at bogstaver repræsenterer sproglyde, ord samt sætningsdannelse. Der lægges desuden vægt på systematisk udvikling af ord- og begrebsforståelse samt udvikling af ordforråd, og undervisningen kan indeholde arbejde med sprogets indhold, formål og struktur.

Til dette færdigheds- og vidensområde er der tilknyttet opmærksomhedspunktet:

Eleven kan genkende alle bogstavernes form, navn og lyd (undtagen q, w, x og z).

Læs mere om opmærksomhedspunkter i kapitel 8.

Skrivning

Færdigheds- og vidensområdet skrivning fokuserer på at fremme elevernes indsigt i, at skrivning er en kommunikationsform, der handler om at udtrykke et budskab. Undervisningen kan tydeliggøre, at det skrevne sprog kan repræsentere det talte sprog, og at der således er sammenhæng mellem det talte og det skrevne sprog.

Undervisningen har fokus på skriftens alfabetiske princip (standardlyde), skriveretning ved skrivning i hånden, samt hvordan ord sættes sammen til sætninger. Gennem undervisningen i skrivning understøttes og udvikles elevernes kendskab til bogstavernes form, navn og lyd samt kobling af lyde og bogstaver. Der kan også i undervisningen i skrivning leges med rim og remser samt skrivning af ord og sætninger. Endvidere kan undervisningen i skriftens alfabetiske princip i skrivning tilrettelægges med udgangspunkt i elevernes hensigtsmæssige progression fra legeskrivning og børnestavning hen imod en anvendelse af bogstaver til ord og sætninger samt en forståelse af koblingen mellem det skrevne og talte sprog.

Der kan også arbejdes med skrivningens tre komponenter; budskabskomponenten, den alfabetiske komponent og den motoriske komponent.

Læsning

Færdigheds- og vidensområdet læsning fokuserer på udvikling af læsefærdigheder med udgangspunkt i udnyttelse af skriftens alfabetiske princip. Det vil sige, at undervisningen tager udgangspunkt i, at eleverne arbejder med bogstaver og lyde i mange forskellige kontekster, og at udviklingen tager udgangspunkt i følgende læseudvikling:

- Før-alfabetisk fase
- Delvis alfabetisk fase
- Fuld alfabetisk fase
- Konsolideret alfabetisk fase.

Faserne kan overlappe hinanden, og en elev kan godt være i flere faser på samme tid. Nogle elever mestrer flere faser allerede ved starten af børnehaveklassen, og nogle elever befinder sig i den før-alfabetiske fase. Det er vigtigt, at eleverne opnår høj fortrolighed med de lyde og bogstaver, som det skrevne sprog består af. Derfor tilrettelægges undervisningen således, at eleverne får mulighed for at gennemløbe de tre første faser i læseudviklingen.

I børnehaveklassen kan undervisningen tage sit udgangspunkt i den før-alfabetiske fase. I denne fase har eleverne kun begrænset viden om bogstaver og lyde og har endnu ikke udviklet en forståelse af, at bogstaver repræsenterer lyde.

I den før-alfabetiske fase kan nogle elever genkende en del ord uden at kunne læse i egentlig forstand. Eleverne genkender navne og ord som LEGO, is, mor og far samt huskelæser det resterende indhold for sig selv og andre, så det giver mening.

Næste fase i læseudviklingen er den delvist alfabetiske fase. Her får eleverne et begyndende kendskab til bogstaver og lyde, og eleverne vil forsøge at forbinde bogstaver og lyde. Undervisningen tilrettelægges, så eleverne får kendskab til hvert enkelt bogstavs navn, form og lyd. Efterhånden som bogstaverne læres, begynder eleverne at bruge bogstaverne til at sætte lyde sammen og derved danne små ord; både rigtige ord og vrøvlord.

Efterhånden som eleverne bliver mere og mere sikre i bogstaverne og lydene og i at sætte lydene sammen og flere lyde sammen, bevæger eleverne sig over i den fuldt alfabetiske fase, som er kendetegnet ved, at eleverne kender hovedparten af bogstav-lyd forbindelserne, og at hukommelsen for korrekte stavemåder er støt stigende. Undervisningen i bogstaverne tager udgangspunkt i bogstavernes anvendelighed og bogstavlydenes regelmæssighed, således at eleverne støttes i at sætte lyde sammen til små ord.

It og digitale medier

Færdigheds- og vidensområdet it og digitale medier fokuserer på, at eleverne bliver mere bevidste og reflekterende over deres brug af it og digitale medier. Når eleverne begynder i børnehaveklassen, har mange af dem med stor sandsynlighed allerede en del færdigheder i forhold til it og digitale medier. Eleverne vil typisk have færdigheder til at kunne bruge digitale medier, og undervisningen kan derfor tilrettelægges med et sigte på, at eleverne bliver bevidste om fx egne færdigheder og nye og mere avancerede funktioner i arbejdet med it og digitale medier. Med fokus på eleverne som målrettede og kreative producenter kan undervisningen indeholde, at eleverne får mulighed for at bruge it og digitale medier til for eksempel at skrive og læse, fotografere, optage, kopiere og klippe små film.

5.2 Matematisk opmærksomhed

Kompetencemålet for matematisk opmærksomhed; eleven kan anvende tal og geometrisk sprog i hverdagssituationer, betyder, at eleverne i arbejdet med matematisk opmærksomhed præsenteres for tal og geometri i en meningsfuld kontekst, hvor der er fokus på det naturlige møde med matematikken i hverdagen. Eleverne tilegner sig derigennem viden og færdigheder inden for de enkelte færdigheds- og vidensområder, så eleverne bliver i stand til at bruge denne læring til selv at få øje på matematikken i hverdagen, kunne samtale om matematikken og have en grundlæggende viden om tal, antal og geometri.

Der er fokus på, at elevernes kompetence inden for området bevæger sig fra at have viden og kendskab til matematik og tal til at kunne bruge denne viden i funktionelle sammenhænge og til at lægge mærke til og kunne samtale om den matematik, som eleven møder i sin hverdag.

Matematisk opmærksomhed består af følgende fire færdigheds- og vidensområder:

Tal

Færdigheds- og vidensområdet tal fokuserer på elevernes forståelse af sammenhængen mellem mængde, antal, talord og talsymbol. Der skal være fokus på elevernes læsning af talsymboler, således at eleverne som minimum kan læse de etcifrede talsymboler (opmærksomhedspunkt).

Eleverne kan gennem lege, spil og hverdagens øvrige aktiviteter bruge tal, hvor det er relevant, så eleverne får mulighed for at tælle og ordne tal i rækkefølge. Ordenstal kan introduceres i forbindelse med datoer.

Til dette færdigheds- og vidensområde er der tilknyttet et opmærksomhedspunkt, som der kan læses mere om i kapitel 8:

Eleven kan genkende og ordne talsymbolerne og anvende dem til antalsbestemmelse.

Antal

Færdigheds- og vidensområdet antal fokuserer på, at eleverne, gennem lege og i praktiske situationer, udvikler varierede metoder til antalsbestemmelse. I undervisningen kan der arbejdes med, at eleverne får mulighed for at lave simple optællinger og gruppering af genstande, der skal tælles, og der kan arbejdes med elevernes mundtlige forklaringer. Antalsbestemmelse kan foregå i lege, spil, undersøgelser og eksperimenter samt i hverdags-situationer, hvor det er relevant. Der bør være forskellige tællematerialer til rådighed samt mulighed for at tegne og bruge uformelle noter.

Figurer og mønstre

Færdigheds- og vidensområdet figurer og mønstre fokuserer på elevernes arbejde med enkle geometriske figurer; kvadrat, firkant, trekant og cirkel. Der arbejdes med, at eleverne lærer at navngive figurerne i både fagsprog og hverdagssprog og lærer at beskrive formerne af figurerne. Undervisningen kan også tilrettelægges, så eleverne får mulighed for at genkende de geometriske figurer i deres omgivelser og kunne tegne dem i skitseform og i et dynamisk geometriprogram. Gennem leg og aktiviteter i dynamiske geometriprogrammer kan der være fokus på eleverne som kreative og målrettede producenter. Når der arbejdes med mønstre i undervisningen, kan man lade eleverne arbejde med undersøgelse, beskrivelse og gengivelse af enkle geometriske mønstre. Mønstre kan både findes i elevernes omgivelser og i kunst og arkitektur. Ved elevernes gengivelse af geometriske mønstre kan der bruges geometriske brikker og digitale værktøjer.

Sprog og tankegang

Færdigheds- og vidensområdet sprog og tankegang fokuserer på, at eleverne arbejder med enkle mundtlige forklaringer i forbindelse med matematik. Det kan være i forbindelse med antalsbestemmelser, hvor der kan bruges ord som større og mindre, størst og mindst samt lige store. I forbindelse med angivelse af genstandes placering kan eleverne arbejde med ord til genstandes placering; ovenfor og nedenfor, til højre og til venstre, ved siden af samt foran og bagved. Undervisningen kan også tilrettelægges, så eleverne arbejder med og lægger mærke til, hvor eleverne i hverdagen møder matematikken.

! Opmærksomheds- punkt

Eleven kan genkende og ordne talsymbolerne og anvende dem til antalsbestemmelse.

5.3 Naturfaglige fænomener

Kompetencemålet for naturfaglige fænomener; eleven kan ud fra viden og erfaring færdes iagttagende i naturen, sigter mod, at elevernes kompetenceniveau øges, så eleverne bliver mere bevidste om egne handlinger og muligheder i naturen. Eleverne arbejder med årets gang, dyr og planter, bæredygtighed og måder at undersøge og forholde sig til naturen og naturfaglige fænomener på. Undervisningen understøtter og udvikler elevernes lyst og evne til at være iagttagende og nysgerrige samt til at opnå viden om og færdigheder til selv at undersøge interessante ting i naturen eller naturfaglige fænomener.

Naturfaglige fænomener består af følgende fire færdigheds- og vidensområder:

Årets gang

Færdigheds- og vidensområdet årets gang fokuserer på, at eleverne lærer om årets rytme og opbygning, så eleverne stifter bekendtskab med tidsbegreberne; en dag, en uge, en måned, en årstid og et år. Undervisningen indeholder et fokus på årstidernes navne, årstidernes placering i forhold til kalenderåret og på årstidernes kendetegn i forhold til fauna og vejr. Eleverne bliver derigennem i stand til at lægge mærke til naturfaglige fænomener og knytte dem til årets gang.

Dyr og planter

Færdigheds- og vidensområdet dyr og planter fokuserer på, at eleverne arbejder med dyr og planter fra deres hverdag. Undervisningen kan tilrettelægges således, at den både tager udgangspunkt i elevernes allerede opnåede viden om og kendskab til dyr og planter, som for eksempel blomster, husdyr og kæledyr, men også med udgangspunkt i dyr og planter fra lokalområdet. Der arbejdes fx med, at eleverne kan benævne og genkende dyr og planter fra nærområdet. Ligeledes kan der i undervisningen arbejdes med at give eleverne kendskab til, at dyr og planter kan klassificeres i grupper og familier, som for eksempel pattedyr, insekter, træer og blomster.

Bæredygtighed

Færdigheds- og vidensområdet bæredygtighed fokuserer på, at eleverne får begyndende kendskab til daglige ressourcer som vand, elektricitet og affald samt en begyndende forståelse for samspillet mellem menneske og natur. Undervisningen tilrettelægges, så eleverne præsenteres for, hvordan man aktivt kan beskytte naturen og færdes hensigtsmæssigt i naturen.

Naturnysgerrig

Færdigheds- og vidensområdet naturnysgerrig fokuserer på, at eleverne opnår kendskab til, at der er forskellige måder at undersøge natur på. Det kan for eksempel være ved feltarbejde, eksperimenter, refleksioner over opdagelser i naturen og indhentning af viden. Undervisningen kan tilrettelægges, så eleverne får mulighed for og indsigt i at bruge bøger og digitale medier til at søge efter information, og så de kan bruge den viden i andre kontekster end i den naturfaglige. Når der bruges digitale medier, er der et særligt fokus på eleverne som kritiske undersøgere, så undervisningen kan danne grundlag for, at eleverne udvikler kritisk bevidsthed.

5.4 Kreative og musiske udtryksformer

Kompetencemålet for kreative og musiske udtryksformer; eleven kan udtrykke sig i billeder, musik og drama, sigter mod, at eleverne i arbejdet med kreative og musiske udtryksformer præsenteres for kulturelle og sanselige oplevelser og får mulighed for at eksperimentere med kreative og musiske udtryk, så eleverne tilegner sig viden og færdigheder inden for de enkelte færdigheds- og vidensområder. Derigennem bliver eleverne i stand til at forholde sig reflekterende til oplevelser, så de kan udfolde og udtrykke sig kunstnerisk og også være i stand til at kommunikere om dette.

Elevernes kompetenceniveau skal i børnehaveklassen gerne bevæge sig fra det simple til det mere komplekse og med en bevidsthed om valg og en evne til kommunikativt at forklare og begrunde oplevelser og fremstillinger.

Kreative og musiske udtryksformer består af følgende tre færdigheds- og vidensområder:

Oplevelser

Færdigheds- og vidensområdet oplevelser fokuserer på, at eleverne får mulighed for at opleve og sans forskellige udtryksformer, så eleverne erfarer, at viden, indtryk og oplevelser kan udtrykkes og tilegnes gennem forskellige kunstformer. Undervisningen sigter mod, at eleverne kan tilegne sig viden og færdigheder gennem oplevelser og kan samtale om de oplevelser, de har fået fra forskellige kunstformer. Eleverne kan for eksempel arbejde med at gengive en kunstoplevelse i tegning, fortælling eller i drama.

Fremstilling

Færdigheds- og vidensområdet fremstilling fokuserer på, at eleverne får viden om forskellige redskaber og materialers anvendelse, og at eleverne ved hjælp af enkle teknikker kan udtrykke sig både billedligt, musikalsk og dramatisk. I løbet af undervisningsåret kan der arbejdes med at give eleverne mulighed for selv at kunne anvende og eksperimentere med forskellige udtryksformer. Desuden arbejdes der hen imod, at eleverne kan anvende simple rytmiske instrumenter, synge sange og lege sanglege.

Kommunikation

Færdigheds- og vidensområdet kommunikation fokuserer på, at eleverne får begyndende kendskab til brugen af digitale medieproduktioner som foto, video og lyd. Undervisningen har fokus på eleverne som målrettede og kreative producenter, så de får mulighed for at bruge digitale medier til at dokumentere og bearbejde oplevelser og til at udtrykke sig kreativt. Der kan også arbejdes med ordforråd, italesættelse af oplevelser og fremstillinger i løbet af året, så eleverne i højere grad bliver i stand til at reflektere over og kommunikere om kreative og musiske udtryk. Eleverne kan også sættes i rollen som kritisk undersøger, så det bliver en del af undervisningen at have fokus på kritisk tænkning.

5.5 Krop og bevægelse

Kompetencemålet for krop og bevægelse; eleven kan foretage valg, der styrker og udvikler kroppen, favner bredt, og der er blandt andet fokus på kroppens udvikling, motorik, sundhed og færdsel. Eleverne tilegner sig viden og færdigheder inden for de enkelte færdigheds- og vidensområder, så de bliver mere bevidste om at bruge deres krop varieret, at foretage gode og sunde valg, at færdes trygt på skolen samt sikkert til og fra skole.

Krop og bevægelse består af følgende seks færdigheds- og vidensområder:

Fysisk aktivitet

Færdigheds- og vidensområdet fysisk aktivitet fokuserer på, at eleverne udfordres med varierede fysiske aktiviteter og lege, hvor koordination, balance, retningsans og udholdenhed styrkes gennem aktiviteter, der foregår både inde og ude.

Undervisningen rammesætter, ud over et fokus på at bruge kroppen, også mulighed for at opleve glæde ved at bruge kroppen og blive motiveret for at bruge kroppen. Dette eksempelvis ved at introducere flere forskellige måder at bruge kroppen på.

Bevægelse og leg

Færdigheds- og vidensområdet bevægelse og leg fokuserer på at styrke elevernes grov- og finmotoriske færdigheder samt øje- og håndkoordination, samtidig med at der er fokus på, at bevægelse og leg er naturlige udtryksformer for eleverne. Undervisningen kan indeholde eksperimenterende lege, der kombinerer matematiske og sproglige aktiviteter med fysiske handlinger. Det kan foregå både indendørs og udendørs.

I løbet af undervisningsåret bør underviseren sigte mod stor variation inden for forskellige lege, rollespil, regler og fysiske aktiviteter samt digitale lege, så eleverne udfordres socialt såvel som individuelt.

I de digitale lege er der fokus på eleverne som ansvarlige deltagere. I tilrettelæggelsen af undervisningen kan man overveje, hvorledes man sikrer elevernes mulighed for at lege og være sammen med andre om digitale spil og programmer. Der kan også være en opmærksomhed på, hvordan relationer og indhold fra den digitale leg kan overføres til den fysiske leg.

Krop og hygiejne

Færdigheds- og vidensområdet krop og hygiejne fokuserer på, at eleverne får kendskab til egen krop og bliver i stand til at varetage egen personlige hygiejne. Dette kan understøttes ved at arbejde med kendskab til kroppens opbygning og funktioner. Der kan arbejdes med, at eleverne får kendskab til betydningen af at skifte tøj og tage det rette tøj på til den rette situation. Derudover bør der løbende fokuseres på bakteriespredning og betydning af hånd- og kropsvask i forbindelse med toiletbesøg, bad og efter fysisk aktivitet.

Det sunde valg

Færdigheds- og vidensområdet det sunde valg fokuserer på, at eleverne har viden om kostråd som; drik vand, spis varieret og vær fysisk aktiv. Undervisningen kan indeholde arbejdet med det sunde valg omkring elevernes madpakke. Ligeledes kan der arbejdes med viden og aktiviteter omkring, hvad der er et sundt måltid, så eleverne opnår viden omkring og kan udpege, hvad der er sundt kontra usundt.

Rundt på min skole

Færdigheds- og vidensområdet rundt på min skole fokuserer på, at eleverne får kendskab til skolens inde- og udearealer samt fx viden om, hvor de må være i frikvarteret, hvor de må spille bold, hvordan de kommer rundt på skolen, om de må løbe på gangene, og hvor de gør af deres affald. Det at kunne færdes på skolen og have kendskab til, hvor de forskellige funktioner på skolen er, er med til at skabe trygge rammer for eleverne.

Trafik og færdsel

Færdigheds- og vidensområdet trafik og færdsel fokuserer på, at eleverne får viden om, hvordan man færdes sikkert i trafikken, og viden om almindelige trafikregler. Undervisningen sigter mod at sikre, at eleverne får viden om trafikregler, som eksempelvis hvordan man kommer sikkert over vejen, hvor man må cykle, hvad skiltene betyder, samt betydningen af brug af cykelhjelm. Alt efter de lokale trafikale forhold kan undervisningen tilrettelægges, så eleverne alene og sammen med klassen kommer rundt i lokalområdet.

5.6 Engagement og fællesskab

Kompetencemålet for engagement og fællesskab; eleven kan bidrage til fællesskabet og drage omsorg for sig selv og andre, betyder, at eleverne i arbejdet med engagement og fællesskab præsenteres for betydningen af at engagere sig og deltage. Men også at eleverne oplever deltagelsesmuligheder i fællesskabet, og at eleverne får indsigt i egen forståelse, egne følelser og i sit samvær med andre. Derigennem tilegner eleverne sig viden og færdigheder inden for de enkelte færdigheds- og vidensområder og bliver i stand til at bruge denne læring til selv at indgå aktivt i forskellige fællesskaber. Men også til at tage et medansvar og være medvirkende til, at andre kommer med i fællesskaber.

Alle elever bidrager i en eller anden grad til fællesskabet, og kompetencemålet lægger op til, at elevernes kompetenceniveau i løbet af børnehaveklassen udvikler sig fra, at eleverne mest bidrager til fællesskabet ved at gøre det, de selv har lyst til, er god til mv., til at eleverne også behersker at gå på kompromis med egne idéer og ønsker samt at gå med på andres forslag, gøre noget for andre mv. Derigennem bidrager eleverne til fællesskabet ud fra fællesskabets behov og udviser derigennem en høj grad af omsorg for andre.

Engagement og fællesskab består af følgende fem færdigheds- og vidensområder:

Deltagelse

Færdigheds- og vidensområdet deltagelse fokuserer på, at eleverne inddrages i aftaler om, hvilke regler og normer der skal gælde for klassen i undervisning og leg, således at eleverne får en forståelse for egne handlemuligheder, og for at egen deltagelse har værdi for én selv og fællesskabet.

Der kan i undervisningen arbejdes med at understøtte, at eleverne lærer, at ligesom der er normer for og forventninger til, hvordan man opfører sig over for hinanden i det fysiske fællesskab, så er der også regler for det virtuelle fællesskab og forventninger til, hvordan og hvornår man bruger digitale medier.

Undervisningen kan med fordel tilrettelægges således, at eleverne får en viden og forståelse for skolens kultur, normer, basale rettigheder og pligter på en sådan måde, at det giver eleverne lyst til at deltage og bidrage til fællesskabet. Ligeledes sigter undervisningen mod, at eleverne er med til at opbygge og efterleve disse regler. Når der arbejdes med digital dannelse, er der et særligt fokus på eleverne som ansvarlige deltagere.

Engagement

Færdigheds- og vidensområdet engagement fokuserer på, at eleverne får mulighed for at foretage og fastholde valg i aktiviteter og med en forståelse af vigtigheden af at kunne fastholde et valg.

Undervisningen tilrettelægges således, at elevernes engagement i leg, frie aktiviteter eller sociale relationer påskønnes og forsøges implementeret i undervisningen. Der arbejdes med, at elevernes initiativer værdsættes og italesættes både i faglige og sociale sammenhænge, så eleverne oplever succes ved at tage initiativ og oplever at have muligheder for at få indflydelse.

Samvær og samarbejde

Færdigheds- og vidensområdet samvær og samarbejde fokuserer på, at eleverne i undervisning og leg oplever at blive sat i nye og forskellige samværs- og samarbejds-situationer. Undervisningen tilrettelægges, så eleverne får mange muligheder for at etablere og vedligeholde positive relationer, også til børn med andre værdier og normer end deres egne.

Undervisningen arbejder hen imod, at eleverne ved, hvordan man behandler hinanden ordentligt, og at alle har et ansvar for hele klassens trivsel.

Følelser

Færdigheds- og vidensområdet følelser fokuserer på, at eleverne lærer at mærke sig selv og andre, så det bliver muligt at tilpasse sin adfærd med omtanke for både sig selv og andre. Der arbejdes med, at eleverne lærer om følelsers navne, fysiske reaktioner og kropssprog. Derudover også om sammenhængen mellem årsager til følelser og reaktionsmønstre på følelser, så eleverne bliver i stand til at aflæse følelser og tilpasse deres adfærd.

Selvopfattelse

Færdigheds- og vidensområdet selvopfattelse fokuserer på, at eleverne bliver anerkendt for deres styrker og svagheder, så de i samarbejde med lærere og forældre kan opstille relevante mål for sig selv. Undervisningen sigter mod at understøtte, at forskellige styrker, kompetencer, normer og værdier kommer i spil i undervisning og leg, således at forskellighed bliver en styrke, og at alle føler sig værdsat.

6 Tværgående emner og problemstillinger

Udover Fælles Mål for børnehaveklassen, som sætter rammen for børnehaveklassens indhold, så er der også en række andre forhold, som er vigtige at have fokus på og indgå i, når man underviser i børnehaveklassen. De forhold bliver belyst og beskrevet kort i dette kapitel.

De tværgående emner og problemstillinger, der er en del af arbejdet i børnehaveklassen, og som bliver belyst i dette kapitel, er:

- Den obligatoriske sproglige vurdering
- Samarbejde
- Overgange
- Tvær- og fællesfaglig undervisning
- Leg.

Den obligatoriske sproglige vurdering

Et kendetegn for børnehaveklassen er den obligatoriske sproglige vurdering. Den foretages i begyndelsen af børnehaveklassen og skal afdække elevernes sproglige forudsætninger. Den sproglige vurdering giver sammen med børnehaveklasselederens faglige blik i hverdagen et billede af, hvor eleverne befinder sig sprogligt. Det er op til børnehaveklasselederen at medtænke denne viden om elevernes niveau i planlægningen af undervisningen.

Samarbejde

Skolestarten er vigtig for barnets samlede skolegang, og det er derfor af betydning for eleverne, at der etableres gode rammer og strukturer, der kan befordre et godt samarbejde internt og eksternt.

Eksempler på samarbejdsaktører og refleksioner, børnehaveklasselederen kan komme omkring, er:

- **Samarbejde forud for skolestart.** Gennem en opmærksomhed på at skabe gode samarbejdsrum mellem dagtilbud, skolefritidsordning/fritidshjem og skole kan der etableres viden om hinandens praksis og genkendelighed i praksis for eleverne. Opmærksomheden kan skærpes omkring samarbejdets form og indhold, roller og ansvar samt gensidige forventninger.
- **Samarbejde med skolens øvrige medarbejdere.** Børnehaveklasselederen kan etablere et samarbejde med øvrige børnehaveklasseledere om fælles indhold, fælles tilgange til undervisning, undervisningsdifferentiering på tværs af klasserne mv. Børnehaveklasselederen kan også have samarbejde og sparring med faglærere fra eksempelvis dansk og matematik. Dette samarbejde kan både foregå løbende og ved overgangen til 1. klasse, hvor der kan aftales ordninger, hvor faglærerne har timer i børnehaveklassen, og hvor der kan arbejdes med at sikre kontinuitet og genkendelighed. Der vil også være samarbejde med læsevejleder og eventuelle andre vejledere.

- **Samarbejde med skolefritidsordning/fritidshjem.** Dette kan foregå i og omkring undervisningen, forud for skolestart og i den daglige overgang mellem skole/skolefritidsordning. Der kan her være ekstra fokus på børnenes ageren i fællesskaber og på deres deltagelsesmuligheder.
- **Tværfprofessionelt samarbejde.** Gennem opmærksomhed på og viden om, hvordan der kan samarbejdes, hvilke tiltag der kan blive iværksat med eksterne, som sundhedsplejerske, psykolog, talepædagog, fysioterapeut mv., kan der skabes en rød tråd og sikres tidlig indsats.
- **Forældresamarbejde.** Der kan her være fokus på at etablere gensidig tillid og respekt, så forældrene oplever at have et medansvar for elevernes udvikling og trivsel, og hvor forældrene er med til at styrke klassens sociale liv. Dette kan ske gennem inddragelse af forældreperspektiver samt fokus på en anerkendende og ressourceorienteret dialogform, hvor børnehaveklasselederen er undersøgende på forskellige perspektiver, værdier og forståelser på barnets udvikling, læring og trivsel.

Overgange

Børnehaveklassen er et overgangsår, der skaber sammenhæng mellem hjem, dagtilbud, skolefritidsordning/fritidshjem samt den fagopdelte undervisning i 1. klasse.

Der er tale om:

- **Overgang fra børnehave til skole eller skolefritidsordning/fritidshjem.** Overgangen fra børnehave til skole er en af flere livsovergange. En livsovergang, som er kendetegnet ved væsentlige forandringer i barnets liv. Fokus er at skabe en rød tråd mellem barnets tidligere erfaringer og kompetencer og de kompetencer og muligheder, der sættes i spil i skolefritidsordning/fritidshjem og i børnehaveklassen.
- **Daglige overgange.** For eleverne er der flere daglige overgange. Eksempelvis mellem skole og skolefritidsordning/fritidshjem samt skole/skolefritidsordning/fritidshjem og hjem. Børnehaveklasselederen kan sammen med skolefritidsordning/fritidshjem have et fokus på, hvordan overgangen fra skolen kan støtte eleverne ind i nye fællesskaber og aktiviteter. Herunder drøfte pædagogik, læringsmiljø og børnesyn samt forventninger og krav, der stilles til leg og læring.
- **Overgangen fra børnehaveklassen til 1. klasse.** På samme vis er der her tale om en overgang, der fokuserer på børnesyn og læringsmiljø, der kan understøttes gennem etablering af en rød tråd mellem elevernes tidligere erfaringer og kompetencer.

Tvær- og fællesfaglig undervisning

Børnehaveklassens seks kompetenceområder og forståelsen af, at de hænger sammen som et fag, bidrager i høj grad til tvær- og fællesfaglig undervisning. Der kan dog med fordel i børnehaveklassen også arbejdes med, hvordan eleverne kan arbejde tvær- og fællesfagligt med andre elever.

Eleverne kan arbejde sammen på tværs af børnehaveklasser, hvis der er flere børnehaveklasser på skolen, og eleverne kan også samarbejde med ældre elever. Det kan for eksempel være i fællesfaglige forløb og i projektuger, hvor der arbejdes på tværs af flere klasser.

Leg

I børnehaveklassen udgør leg et centralt element i undervisningen, og leg bør derfor medtænkes i planlægning og udførelse af undervisning. Leg er ikke et alternativ til undervisningen og en pause fra undervisningen, men leg er en tilgang til, hvordan eleverne bevarer deres nysgerrighed, og hvordan eleverne lærer, trives og udvikles. Gennem leg får eleverne nye erfaringer og undersøger ting på mange forskellige måder. Eleverne afprøver forskellige roller og udvikler sociale evner og kompetencer ved at lege med kammerater. Eleverne lærer dermed sig selv og deres omgivelser bedre at kende, hvilket styrker elevernes forståelse for omverdenen og ligeledes styrker elevernes færdigheder og handlemuligheder.

7 Tværgående temaer

Alle fag i folkeskolen, og således også børnehaveklassen, skal beskæftige sig med tre tværgående temaer: Sproglig udvikling, it og medier samt innovation og entreprenørskab.

I dette kapitel beskrives de overordnede rammer for de tre obligatoriske tværgående temaer i børnehaveklassen.

7.1 Sproglig udvikling

Det tværgående tema sproglig udvikling har fokus på fire dimensioner af det talte og det skrevne sprog: samtale, lytte, læse og skrive.

Disse fire dimensioner er alle indeholdt i færdigheds- og vidensområder for kompetenceområdet sprog, og således er der overensstemmelse mellem, hvordan der arbejdes med sprog i børnehaveklassen, og hvordan der tænkes, at der skal arbejdes med sproglig udvikling.

7.2 It og medier

Det tværgående tema it og medier kan især rette fokus på elevernes rolle i arbejdet med it og medier, og det beskrives i fire elevpositioner:

- Eleven som kritisk undersøger: Der kan arbejdes med eleven som kritisk undersøger i kompetenceområdet naturfaglige fænomener.
- Eleven som analyserende modtager: Der kan arbejdes med eleven som analyserende modtager i kompetenceområdet kreative og musiske udtryksformer.
- Eleven som målrettet og kreativ producent: Der kan arbejdes med eleven som målrettet og kreativ producent i kompetenceområderne sprog, matematisk opmærksomhed og kreative og musiske udtryksformer.
- Eleven som ansvarlig deltager: Der kan arbejdes med eleven som ansvarlig deltager i kompetenceområderne krop og bevægelse og engagement og fællesskab.

It og medier kan inddrages som værktøjer i undervisningen, hvor der arbejdes med andre vejledende færdigheds- og vidensmål, men der kan også være fokus på at give eleverne grundlæggende basale færdigheder i forhold til it og medier og leg med it og medier.

7.3 Innovation og entreprenørskab

Det tværgående tema innovation og entreprenørskab har fokus på elevernes kompetencer til at skabe, udvikle og handle. Der er fokus på proces og samarbejde og på fire komplekmentære og indbyrdes afhængige dimensioner:

- Personlig indstilling
- Handling
- Kreativitet
- Omverdensforståelse.

Her er det først og fremmest den personlige indstilling og drivkraft, som er katalysator for at arbejde med de tre andre dimensioner.

Innovation og entreprenørskab i børnehøjde handler meget om nysgerrighed og om at bruge sin fantasi til at finde utraditionelle eller kreative løsninger. Dette kan understøttes ved at lade eleverne eksperimentere med deres viden og forfølge deres spørgsmål, hvilket også er beskrevet i mange af de vejledende færdigheds- og vidensmål for børnehaveklassen.

8 Opmærksomhedspunkter

Opmærksomhedspunkter er en beskrivelse af det forventede beherskelsesniveau af grundlæggende færdigheder eller udvalgte mål, som er en forudsætning for, at eleverne kan få tilstrækkeligt udbytte af de efterfølgende klassetrin og fag.

For børnehaveklassens vedkommende er der to opmærksomhedspunkter. Der er et opmærksomhedspunkt i færdigheds- og vidensområdet sproglig bevidsthed, som hører til kompetenceområdet sprog, og der er et opmærksomhedspunkt i færdigheds- og vidensområdet tal, som hører til matematisk opmærksomhed.

Oversigt over opmærksomhedspunkter

Opmærksomhedspunkt for sproglig bevidsthed (sprog)

Eleven kan genkende alle bogstavernes form, navn og lyd (undtagen q, w, x og z).

Opmærksomhedspunkt for tal (matematisk opmærksomhed)

Eleven kan genkende og ordne talsymbolerne og anvende dem til antalsbestemmelse.

Børnehaveklasselederen skal være særlig opmærksom på, om eleverne opnår grundlæggende viden og færdigheder inden for disse to specifikke områder. Børnehaveklasselederen må derfor sikre i sin undervisning, at der arbejdes hen imod, at eleverne behersker disse opmærksomhedspunkter.

Opmærksomhedspunkterne skal danne grundlag for den løbende dialog mellem børnehaveklasseleder og skoleledelse om, hvordan skolens samlede beredskab kan støtte op om elevens læring fremadrettet med henblik på, at eleverne opnår grundlæggende viden og færdigheder. Børnehaveklasselederen skal derfor sikre, at en elevs manglende beherskelse drøftes, og at der iværksættes den nødvendige støtte eller indsats, der kan hjælpe eleven med at opnå det forventede niveau.

Børnehaveklassen - Læseplan

2019

2. udgave

Design: BGRAPHIC

Denne publikation kan ikke bestilles.
Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.emu.dk

Børne- og Undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

